O93, f. 30ra; V630, f. 67ra; N442, f. 64vb; I83, f. 140rb; VD38, f. 134ra; SG670, p. 281b; P9629, f. 41r; Bcan4, f. 104v; E97, f. 75vb; P102; BII13, f. 117va; S105, f. 103r

EPISTOLA[1] [2] CUIUS SUPRA MAXENTIO[3] DIRECTA

Bcan4: V

P102; BII13: V DE CARITATE

[H. 5] Marcellus[4] episcopus sanctae catholicae et apostolicae ecclesiae[5] urbis Romae[6] <E97, f. 76ra> Maxentio[7].

Magistra bonorum omnium caritas, quae nihil rapit[8] extraneum, nihil agit[9] asperum[10], nihil confusum[11], si in[12] te perfecte habitaret, temperares[13] animum <I83, f. 140va> a malis[14] et bonis[15] potioribus[16] frui[17] [18] satageres[19]. Caritas enim exercet[20] corda, sensus

---

2. Marcellus-Brief,5 [1] EPISTOLA *fehlt V630* | [2] *Überschrift fehlt I83; VD38; S105* (*am Rande* Cuius supra, *Rest wegen Blattbeschneidung nicht mehr vorhanden*); *Überschrift*] EPISTOLA MARCELLI PAPAE *SG670;* EPISTOLA IIa MARCELLI PAPAE *P102; BII13* | [3] MAXENTIO DIRECTA] AD MAXENTIUM *V630* **9** [4] Marcellus *korr. aus* Macellus *BII13;* arcellus *S105* **10** [5] ecclesiae *fehlt V630; E97* | [6] romae *korr. aus* romane *VD38;* romanę *E97* **11** [7] *interlinear* scilicet consuli *SG670* **12** [8] sapit *I83; SG670; S105;* rapit *korr. aus* sapit *Bcan4* **13** [9] ait *VD38* | [10] asperum *korr. aus* aperum *N442* | [11] *am Rande* conturbatum mixtum *VD38* **14** [12] in te] inter *Bcan4* | [13] *am Rande* abstineres *VD38* **15** [14] malis *korr. aus* malos *P9629* | [15] bonis] bonis ac *VD38; P102; BII13;* bonis ac *korr. aus* boni *Bcan4* | [16] *am Rande* melioribus *VD38* | [17] *am Rande* possidere studere *VD38* | [18] frui *korr. aus* frugi *V630* **16** [19] *am Rande* frequentares *VD38* | [20] *interlinear* sollicat aclut *VD38*

---

2. Marcellus-Brief,12–22 Magistra … solidare] Greg. M. ep. IX. 105 (2, 1013.) Cf. Corn 1.

Coll. Ans. ded. 1. VIII,56 (**12-45** Magistra ... sit); **2. VIII,64** (**49-62** viget ... mansura); **3. XII,17** (**66-78** Tu ... tueri); **4. III,153** (**83-107** Unde ... ruat); **5. I,63** (**139-155** Synodos ... communionem); **6. III,69** (**162-180** Quod ... accusationem)

Ps.-Remedius 1. c. 58a (**113-131** quoniam ... auferre); **2. c. 59** (**139-145** Synodos ... procedat)

Anselm v. Lucca 1. VI,178 (**75-89** Boni ... dispensatores); **2. II,40** (**128-145** Vos ... procedat); **3. II,62** (**139-150** Synodos ... estis)

Bonizo 1. IV,65 (**139-167** Synodos ... firmamus)

Coll. trip. 1. A I,29,1 (**113-167** non ... firmamus)

Ivo, Decr. 1. IV,240 (**139-155** Synodos ... communionem)

Polycarpus 1. I,16,1 (**128-145** Vos ... procedat)

Gratian 1. D. XCVI c. 16 (**75-89** Boni ... dispensatores); **2. C. III q. 9 c. 5** (**113-116** non ... crimina); **3. D. XVII c. 1** (**139-150** Synodos ... estis)

corroborat[21], ut nihil grave, nihil difficile, sed fiat[22] totum[23] dulce, quod agitur[24], dum[25] eius[26] sit proprium <BII13, f. 117vb> nutrire pacifica[27], servare composita[28], dissociata[29] coniungere[30], prava[31] dirigere[32] et <VD38, f. 134rb> virtutes reliquas perfectionis suae munimine[33] [34] solidare.

De ipsa ergo[35] omnes[36] monens apostolus ita loquitur dicens: Si[37] linguis hominum loquar et angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum velut aes[38] [39] sonans aut[40] <SG670, p. 282a> cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam et noverim mysteria[41] omnia et omnem scientiam et habuero omnem fidem[42], ita[43] ut montes transferam[44], caritatem autem[45] non habeam[46], nihil sum[47]. Et si distribuero in cibos pauperum[48] omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum, ita ut ardeam[49], caritatem autem[50] non habuero[51] [52], nihil mihi prodest[53]. Caritas[54] patiens est, benigna est. Caritas non aemulatur[55], non agit perperam[56], non inflatur[57], non est ambitiosa[58], non quaerit, quae sua sunt, non irritatur[59], <N442, f. 65ra> <I83, f. 140vb non cogitat malum, non gaudet super iniquitatem[60], congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Caritas[61] numquam

---

17 [21] *am Rande* Confirmat *VD38* | [22] ficiat *VD38* **18** [23] tantum *SG670; S105* | [24] aitur *VD38* | [25] *am Rande* Cum *VD38* | [26] eius sit *korr. aus* eius *SG670* **19** [27] pacificata *SG670; S105* **20** [28] *am Rande* ordinata *VD38* | [29] *am Rande* disiuncta seperata *VD38* | [30] coniungere *korr. aus* coniugere *P9629* | [31] *am Rande* perversa *VD38* | [32] *am Rande* rectificere *VD38* **22** [33] *am Rande* defensione *VD38* | [34] munimine *korr. aus* minimine *BII13* **23** [35] caritate *SG670* | [36] omnes *fehlt V630* **24** [37] *am Rande* R *S105* **25** [38] *am Rande* Eramentum *VD38* | [39] aes sonans] aesonans *S105* **26** [40] ac *E97;* aut *korr. aus* at *BII13* **27** [41] mysteria] mysteria et *I83* **28** [42] fidem ita *korr. aus* fidem *SG670* | [43] ita *fehlt S105* **29** [44] transferam *korr. aus* tranferam *BII13* | [45] autem *fehlt VD38* | [46] habuero, *interlinear* vel eam *E97* **30** [47] su *P102* | [48] pauperum *korr. aus* paperum *BII13* **32** [49] ardeat *SG670; S105* | [50] autem *fehlt P9629* | [51] *interlinear* vel eam *E97* | [52] habeam *V630; SG670* **33** [53] prodest. Caritas patiens est, benigna est *korr. aus* prodest *VD38* | [54] Caritas patiens est, benigna est *fehlt P102; BII13* **34** [55] *am Rande* Invidet *VD38* | [56] *am Rande* perverse *VD38* **35** [57] *am Rande* superbit *VD38* | [58] *am Rande* Cupida *VD38* **36** [59] *am Rande* Incitatur ad malum *VD38* **37** [60] iniquitate *O93; E97;* iniquitate *korr. aus* iniquitatem *P9629; SG670* **39** [61] caritas *korr. aus* caritate *P9629*

24–40 Si…excedit] I Cor. XIII. 1-8.

excedit[62] [63]. Quisquis ergo[64] in eius se[65] radice[66] inserit[67] [68], nec a viriditate deficit[69] nec a fructibus[70] inanescit[71], <VD38, f. 134rb> quia[72] amore[73] fecunditatis opus efficax[74] non[75] admittit[76] [77]. Licet[78] modo[79] caritas in persecutoribus ecclesiae servorumque dei[80] arefacta[81] sit[82],

Bcan4: VI

P102; BII13: VI De his qui persecutionem patiuntur propter iustitiam

[H. 6] viget[83] tamen <V630, f. 67rb> <SG670, p. 282b> in amatoribus[84] eius et[85] in[86] eos[87], qui persequuntur[88] <BII13, f. 118ra> propter iustitiam[89], de quibus ipsa per se veritas testatur dicens: Beati, qui persequuntur[90] propter iustitiam. Et alibi: Si me persecuti sunt, et vos persequentur[91]. Potius[92] enim[93] nos et omnes domini sacerdotes, qui[94] eius videlicet

---

40 [62] *am Rande* transcendit *VD38* | [63] excidit *P9629; E97; P102;* excidit *korr. aus* excedit *V630;* excidet *SG670; Bcan4; S105;* excidet *korr. aus* excidit *BII13* | [64] ergo in *korr. aus* ergo *S105* [65] se *fehlt VD38* | [66] se radice] radices *VD38;* radice se *P102; BII13* **41** [67] *am Rande* coniungit *VD38* | [68] inserit *korr. aus* insert *P102* | [69] deficit *korr. aus* defecit *SG670; S105;* deficit *korr. aus* defcit *BII13* | [70] fructibus *korr. aus* fructibus eius *BII13* **42** [71] inanescit *korr. aus* manescit *Bcan4* | [72] qui *I83* | [73] amore *korr. aus* more *P9629;* humore *E97* **43** [74] *am Rande* Perfectum *VD38* [75] non admittit] ammittit *VD38* | [76] *interlinear* perdit *VD38* | [77] amittit *korr. aus* admittit *V630; E97;* amittit *I83; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105;* ammittit *VD38* **44** [78] Licet] Licet enim *korr. aus* Licet *SG670* | [79] modo *korr. aus* modi *V630* **45** [80] domini *E97* | [81] *am Rande* excecata *VD38* | [82] sit *korr. aus* scit *SG670* **49** [83] *am Rande* fortis sit manet *VD38* **50** [84] amatoribus *korr. aus* amoribus *N442;* amoribus *I83; VD38; P102; BII13;* amoribus *korr. aus* moribus *Bcan4* | [85] ut *I83;* et *fehlt P102; BII13* | [86] *am Rande* super eos *VD38* | [87] eis *SG670; S105* **51** [88] persequuntur] persecutionem patiuntur *korr. aus* persecutionem *N442;* persecutionem patiuntur *I83; SG670; Bcan4; S105* | [89] iustitiam, de quibus ipsa per se veritas testatur dicens: Beati, qui persequuntur propter iustitiam] iustitiam de quibus ipsa per se veritas testatur dicens Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam *korr. aus* iustitiam *Bcan4* **53** [90] persequuntur] persecutionem patiuntur *N442; I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105;* persecutionem paciuntur *korr. aus* persecutio *E97* **54** [91] persequentur *korr. aus* persequntur *P9629* | [92] *am Rande* magis *VD38* | [93] enim] enim et *VD38; P102; BII13* **55** [94] qui eius videlicet sunt veri sacerdotes *fehlt I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105*

40–43 Quisquis…admittit] ep. Greg. M. cit. Cf. Corn. 1. **52–53** Beati…iustitiam] Matth. V. 10. **53–54** Si…persequentur] Ioann. XV. 20.

sunt[95] veri sacerdotes, elegimus propter iustitiam et veram fidem persequi[96] et pro Christi nomine pati[97], quam multis divitiis[98] ditari honoribusque copiosissimis[99] abundari[100] <E97, f. 76rb> et caelesti regno carere[101]. Ista enim temporalia sunt, illa aeterna, ista caduca[102] et ad horam[103] transeuntia, illa vero[104] perpetuo[105] et sine fine mansura[106].

Bcan4: VII

P102; BII13: VII De maxentio qui suadebat cultum dimittere divinum

[H. 7] Tu[107] ergo, qui nos suades[108] cultum[109] dimittere divinum et a[110] recta fide recedere[111] diisque[112] immolare, melius[113] tibi foret[114], ut tu[115] prius imitabilem[116] te praeberes <I83, f. 141ra> omnesque[117] exhortares[118] fidei documenta et[119] divini[120] cultus ministeria[121] ita teneri[122], sicut patres nostri, <S105, f. 103v> sancti apostoli[123], sibi tradita praedicaverunt et[124] docuerunt.

O93: De accusationibus episcoporum

Boni[125] enim principis[126] ac regis[127] est ecclesias

56 [95] sunt *fehlt 630* **57** [96] persequi *korr. aus* perseque *BII13* | [97] pati *korr. aus* pati quam multis *S105* **58** [98] divitiis *korr. aus* divitus *P9629* **59** [99] copiosissimis *korr. aus* copiosiumus *P9629* [100] abundare *VD38; SG670; E97; P102; BII13; S105* **60** [101] carere *korr. aus* carcere *V630* **61** [102] Vana *VD38* | [103] horam *korr. aus* horum *V630* | [104] vero] vero et *S105* **62** [105] perpetua *korr. aus* perpetuo *V630; N442;* perpetua *VD38; SG670; E97; P102; BII13; S105* | [106] mensura *VD38* **66** [107] Tu] Tu es *korr. aus* Tu *SG670* | [108] suadis *korr. aus* suades *Bcan4;* suadis *P102* | [109] *am Rande* servitutem religionem *VD38* **67** [110] ad *VD38* | [111] discedere *VD38; E97; P102; BII13* | [112] diis *S105* **68** [113] meliusque *korr. aus* melius *SG670* | [114] *am Rande* esset *VD38* | [115] tu *fehlt SG670; S105;* cum *Bcan4* **69** [116] immutabilem *SG670; S105* | [117] quę *S105* **70** [118] exhortares] exorteris *P9629;* exhortareris per *korr. aus* exhortareris *SG670; SG670;* exhortareris *S105* | [119] ut *SG670; S105* | [120] divini *korr. aus* divinit *S105* **71** [121] mysteria *VD38; SG670; P102; BII13; S105* | [122] tenere *I83; VD38; Bcan4; E97; P102; BII13;* tenerent *SG670; S105* **72** [123] apostoli *korr. aus* apostolis *V630* **73** [124] et docuerunt *fehlt I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* **75** [125] *am Rande drei Punkte N442* [126] principes *S105* | [127] religiosi *SG670; S105*

60–62 Ista … mansura] sec. conc. Aquisgr. a. 836. lib. I. c. 31. Cf. Melc. 1. **66–68** Tu … immolare] sec. vit. Marcelli c. 3. in libr. pontif.

2. Marcellus-Brief,75 enim] *fehlt* AL_1; DG_1 | regis] religiosi AL_1; DG_1

contritas[128] atque scissas[129] restaurare[130] <SG670, p. 283a> novasque aedificare et dei sacerdotes <VD38. f. 134vb> honorare[131] atque tueri.

Bcan4: VIII

P102; BII13: VIII De sacerdotibus domini a propria sede pulsis et rebus suis expoliatis

S105: Expoliatus episcopus pulsari non depet

[H. 8] Unde[132] sanctos apostolos eorumque[133] successores sub divina contestatione constituisse[134] legimus[135] non debere[136] fieri persecutiones[137] [138] nec inferri[139] <BII13, f. 118rb> fluctuationes neque invidere laborantibus dominico[140] in <O93, f. 30rb> agro[141], neque expellere[142] aeterni[143] regis dispensatores,

V630: Quod expulsis vel suis rebus expoliatis primo omnia legaliter reddi conveniat quę eis iniusta ablata sunt

P9629: De episcopo a sede expulso

sed si[144] qui expulsi[145] fuerint[146] aut suis[147] rebus exspoliati[148], primo[149] omnia legaliter[150] reddi, quae[151] eis[152] ab inimicis aut a persecutoribus ablata sunt[153], et sedes proprias cum omnibus ad se pertinentibus regulariter[154] restitui[155] [156] et postea tempore congruo

---

76 [128] *am Rande* Afflictas *VD38* | [129] scissas *korr. aus* scissa *O93;* sissas *VD38* | [130] restaurare *korr. aus* estaurare *BII13* **78** [131] honorari *P9629; Bcan4* **83** [132] Unde *korr. aus* Vunde *BII13* | [133] nostrorumque *Bcan4* **84** [134] constitutus *I83; VD38;* constitutos *SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* **85** [135] elegimus *I83; VD38; Bcan4; P102; BII13* | [136] deberi *P9629* | [137] *am Rande* Commotiones perturbationes *VD38* | [138] persecutores *VD38; SG670; S105* **86** [139] inferre *SG670; P102; BII13; S105* **87** [140] dominoco *S105* **88** [141] *am Rande* eclesia *VD38* | [142] expelle *S105* [143] eterni *korr. aus* eternis *VD38;* aeternis *P102; BII13* **92** [144] si *fehlt SG670; S105* | [145] expulsi *korr. aus* expulsis *BII13* | [146] fuerunt *P9629* | [147] suis *korr. aus* sui *O93* **93** [148] exspoliati] expoliati non *VD38* | [149] primo] primo eis *korr. aus* primo *SG670* | [150] legaliter *korr. aus* regaliter *P9629* | [151] licet *VD38; P102; BII13* **94** [152] eis *korr. aus* eius *P9629* | [153] sint *VD38; P102; BII13* **96** [154] regulariter] regulariter constituit *korr. aus* regulariter *V630; P9629* | [155] constitui *V630;* restituit *P9629* | [156] restitui et postea tempore congruo vocari ad synodum regulariter *fehlt I83; SG670; S105;* restitui et postea tempore congruo vocari ad synodum regulariter congregatam *korr. aus* restitui *E97*

85–88 non…dispensatores] Cass. hist. trip. VII. 12. Cf. Fel. II. pp. 11.
92–103 sed…accusatoribus] sec. Syn. III. Symm. cf. Ben. III. 116.

---

76 scissas] conscissas AL$_1$; DG$_1$ **84** constituisse] constitutos precepisse AL$_1$; DG$_1$ **86** neque] nec AL$_1$ **87–88** dominico…agro] in agro dominico DG$_1$ **88** neque] nec AL$_1$; DG$_1$ | expellere] expelli AL$_1$; DG$_1$

vocari ad synodum regulariter[157] congregatam[158], nec liceat ei[159], <Bcan4, f. 105r> priusquam haec fiant, de[160] se iuxta statuta praedictorum respondere aut de suis[161] impetitionibus[162] [163], si se viderit[164] praegravari[165], reddere rationem. Sed his rite[166] peractis suisque omnibus libere dispositis, si[167] tum[168] iustum[169] videtur, suis respondeat[170] accusatoribus et inducias, si ei[171] necesse <N442, f. 65rb> fuerit[172], accipiat[173] non modicas[174], <I83, f. 141rb> ut explorare[175] [176] valeat[177] ea, quae obiciuntur ei[178], ne aliqua delusus[179] [180] <SG670, p. 283b> fraude nocenter[181] ruat[182] [183],

I83: De accusatoribus episcoporum

Bcan4: VIIII

P102; BII13: VIIII Quod non oporteat quemquam iudicare vel damnare priusquam accusatus habeat legitimos praesentes accusatores

[H. 9] quoniam[184] non oportet quemquam iudicare[185] vel damnare, priusquam legitimos[186] habeat praesentes[187] <VD38. f. 135ra> accusatores locumque[188]

---

97 [157] *am Rande* recte *VD38* | [158] congregatam] congregatis restitui *SG670; S105* **98** [159] eis *SG670; S105* **99** [160] de se iuxta] sedes eius tanta *VD38; P102* **100** [161] suis *korr. aus* sui si *N442* | [162] *am Rande* Adcusacionibus *VD38* | [163] inpectionibus *VD38* | [164] videri *VD38;* viderint *korr. aus* viderit *SG670* **101** [165] pergravari *V630;* praegravari *korr. aus* pergravari *E97* | [166] *am Rande* recte *VD38* **102** [167] si tum] tum si *E97* | [168] tunc *N442; SG670; S105;* cum *P102* | [169] iuste *V630; N442; P9629; I83; VD38; Bcan4; P102; BII13;* iustae *korr. aus* iusta *SG670;* iusta *S105* **103** [170] respondeant *korr. aus* respondeat *SG670* **104** [171] eis *korr. aus* ei *SG670;* ei *fehlt E97* | [172] fuerit *korr. aus* fuerat *BII13* | [173] accipiant *korr. aus* accipiat *SG670* **105** [174] *am Rande* parvas *VD38* | [175] *am Rande* investigare *VD38* | [176] exploraret *VD38* | [177] valeant *korr. aus* valeat *SG670* **106** [178] eis *korr. aus* ei *SG670;* et *P102* | [179] *am Rande* Deceptus *VD38* | [180] delusi *korr. aus* delusus *SG670* **107** [181] innocenter *VD38; P102; BII13;* innocenter *korr. aus* nocenter *SG670* | [182] *am Rande* Cadat *VD38* [183] ruant *korr. aus* ruat *SG670* **113** [184] *am Rande* z Nota *V630* [185] iudicare vel damnare] iudicari vel damnari *E97* **114** [186] legitimis *VD38* | [187] praesentes *korr. aus* persentes *SG670* **115** [188] locumque] locum quem *S105*

103–105 et…modicas] Ben. III. 184. (Act. apost. XXV. 16.) Cf. c. 9, Eleuth. 3. (Fel. II. pp. 12. ix, Dam. 19.) **113–116** quoniam…crimina] Ben. I. 392. II. 381. III. 184. aut c. 19. Angilr. (Act. apost. XXV. 16.) Cf. Steph. 8, Iul. 17, Dam. 19, Dam. ad episc. Ital.

113–114 iudicare…damnare] iudicari vel dampnari CT_1; DG_2 **114** priusquam] antequam RC_1 **115** locumque] et locum RC_1

defendendi[189] accipiat ad abluenda[190] crimina. Unde ait propheta[191]: Priusquam agnoscas, non iudices quemquam.

VD38: DE ACCUSATIONIBUS EPISCOPORUM

In hoc ergo, quod episcopi[192] et reliqui servi dei persequuntur, non tantum ipsi[193] persequuntur, <BII13, f. 118va> quantum ille, cuius vice funguntur, sicut scriptum est: Qui vos tangit, tangit[194] pupillam oculi mei. Et alibi: Qui vos contristavit[195], me contristavit[196]. Et: Qui facit iniuriam[197], recipiat[198] id, quod inique gessit.

I83: Valde utilia

Vos[199] ergo, licet corpora nostra possitis[200] <V630, f. 67va> <E97, f. 76va> occidere, animas tamen non potestis interficere nec gradus[201] nobis divinitus[202] collatos[203] [204] potestis[205] auferre.

V630: Quod synodus non possit regulariter agi absque auctoritate sanctę sedis romanę

P9629; S105: Sinodus non est legitima[206] absque auctoritate romani episcopi

Bcan4: X

P102; BII13: X De synodo episcoporum non facienda absque auctoritate[207] romanae sedis

---

116 [189] defendi *S105* | [190] *am Rande* purganda *VD38* **117** [191] propheta] dominus per prophetam *korr. aus* per prophetam *SG670;* per prophetam *S105* **120** [192] episcopus *Bcan4* **121** [193] ipsi *korr. aus* ipsis *P102* **123** [194] tangit] tangit quasi *V630* **124** [195] contristabit *I83; VD38; Bcan4; P102; BII13* | [196] contristabit *I83; VD38; Bcan4; P102; BII13* **125** [197] iniuriam *korr. aus* invidiam *P9629* | [198] recipiet *korr. aus* recipiat *V630;* recipiet *VD38; SG670; E97; P102; BII13; S105* **128** [199] *am Rande* Nota *I83* | [200] possitis *korr. aus* possitit *S105* **130** [201] *am Rande* Honores *VD38* | [202] divinitus *korr. aus* divinitur *P9629* **131** [203] *am Rande* Donatos *VD38* | [204] collatos *korr. aus* collat *E97;* collatos *korr. aus* collatus *S105* | [205] potestis *fehlt E97* **134** [206] legyptima *P9629* **138** [207] auctoritate *korr. aus* autoritate *P102*

117–118 Priusquam…quemquam] sec. Ecclesiastic. XI. 7. **123–124** Qui…mei] Zach. II. 8. **124** Qui…contristavit[2]] sec. II Cor. II. 5. **125–126** Qui…gessit] Coloss. III. 25. **128–130** corpora… interficere] Matth. X.28.

116–131 Unde…auferre] Item ibi CT_1 **124** contristavit[1]] constristabit RC_1 | contristavit[2]] constristabit RC_1 **125** recipiat] recipiet RC_1 **128** ergo] *fehlt* AL_2; PG_1 **129** tamen] autem RC_1 **130** nobis] *fehlt* AL_2; PG_1 **131** potestis] *fehlt* RC_1

[H. 10] Synodos[208] [209] ergo absque huius[210] sanctae sedis auctoritate episcoporum, quamquam quosdam episcopos possitis congregare, non potestis regulariter[211] facere, neque ullum episcopum, qui hanc[212] appellaverit apostolicam sedem damnare, <I83, f. 141va> <SG670, p. 284a> antequam hinc[213] sententia[214] finitiva[215] procedat[216]. Nam si saeculares in[217] publicis iudiciis libellis utuntur[218] [219] appellatoriis[220] [221], quanto magis sacerdotibus haec eadem agere licet, qui super illos[222] sunt[223] quibusque[224] dictum est: <P9629, f. 41v> Ego dixi[225]: Dii[226] estis et filii excelsi omnes. Et ideo nullus episcopus[227], nisi in legitima[228] synodo[229] suo tempore apostolica[230] aut regulari[231] <VD38. f. 135rb> auctoritate[232] convocata, super quibuslibet pulsatus criminibus audiatur vel iudicetur, ne innocens damnetur aut[233] perdat communionem[234].

P9629: Quod laici aut suspecti episcopos non debeant acusare

---

139 [208] *am Rande drei Punkte N442; am Rande* Nota *I83* | [209] Synodus *O93;* Synodum *V630; VD38; Bcan4; E97; P102; BII13;* Sinođ *P9629* | [210] huius *korr. aus* vi *V630;* vim *P9629* **142** [211] regularem *VD38* **143** [212] hanc *korr. aus* ac *VD38* **144** [213] hic *Bcan4* **145** [214] setentia *VD38;* sententia *korr. aus* sententiam *BII13* | [215] *am Rande* Certa *VD38* | [216] procedit *P9629* **146** [217] in *fehlt BII13* | [218] *am Rande* expectantur *VD38* | [219] sustinentur *I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* **147** [220] *am Rande* appellationem *VD38* | [221] appellatoris *I83; Bcan4* **148** [222] illos *korr. aus* illo *O93* | [223] sunt *korr. aus* sint *V630* **149** [224] quibusque] de quibus *V630; P9629; E97;* quibus *VD38* | [225] dixit *Bcan4* **150** [226] dii *korr. aus* di *P9629* **151** [227] episcopus *fehlt V630; N442* | [228] legitimo *O93;* legitima *korr. aus* legitimas *VD38* | [229] sinodo *korr. aus* sido *P102* **152** [230] amplicata *I83;* apostolica *fehlt SG670; S105* | [231] regulari *korr. aus* regularis *E97* **153** [232] auctoritatem *P9629* **155** [233] aut *korr. aus* au *BII13* | [234] *am Rande* societatem aliorum episcoporum *VD38*

139–142 Synodos…facere] sec. Ben. II. 381. aut Cass. hist. trip. IV. 9. Cf. s. c. 2, Iul. 6. 11. 13, Fel. II. pp. 2, Dam. 9, Pelag. II. pp. ep. 1. **145–148** Nam…sunt] Cass. hist. trip. V. 34. **149–150** Ego…omnes] Ps. LXXXI. 6. **150–154** Et…iudicetur] Ben. II. 381. aut c. 2. Angilr. (confl. ex c. 15. conc. Ant. D., Cass. hist. trip. IV. 9, Ebbonis Rhem. apologet.) Cf. 8. c. 2, Iul. 5, Dam. 9.

---

139 Synodos] Synodus RC_2; Synodum CT_1; ID_1; DG_3 | ergo] *fehlt* AL_3; CT_1; ID_1; DG_3 **139–140** absque…episcoporum] episcoporum absque huius sancte sedis auctoritate CT_1; DG_3 **140** quosdam] *fehlt* PG_1 **142** ullum] illum ID_1 **143** apostolicam…sedem] sedem apostolicam CT_1 **145** finitiva] finita AL_3 **146** iudiciis] *fehlt* BS_1 **149** quibusque] De quibus CT_1; ID_1

neque acusatoribus de inimici domo prodeuntibus credendum sit

I83; VD38: De accusatoribus

Bcan4: XI

P102; BII13: XI De accusatoribus

S105: Qui accusatores qui testes esse nequeunt

[H. 11] Quod[235] [236] laici aut suspecti episcopos non debeant accusare neque accusatoribus de inimici domo prodeuntibus[237] <BII13, f. 118vb> credendum sit, <S105, f. 104r> et a beato Clemente ipsis[238] eum instruentibus[239] apostolis legimus definitum et nos eadem firmamus,

I83: Quid debeat accusator

quoniam[240] [241] idem[242] [243] odio multotiens[244] incensi recte viventes atque credentes perturbare[245] nituntur[246]. Propterea[247] persona, fides, vita[248] et conversatio atque suspicio[249] accusantium enucleatim[250] [251] primo inquirenda est[252] [253] <SG670, p. 284b> et[254] postea[255], quae obiciunt[256], fideliter[257] pertractanda, <I83, f. 141vb> quia nihil[258] ante fieri debet, quam impetitorum[259] vita et suspectio[260] atque odium[261] inquiratur. <N442, f. 65va> Et si bonae

---

162 [235] *am Rande* Nota *V630; am Rande drei Punkte N442* | [236] Quod laici aut suspecti episcopos non debeant accusare neque *fehlt VD38* **164** [237] *am Rande* Exeuntibus *VD38* **165** [238] ipsi *Bcan4* **166** [239] *am Rande* Docentibus *VD38* **169** [240] *am Rande* Nota *I83* | [241] quoniam] quoniam qui *korr. aus* quoniam *SG670* [242] quidem *korr. aus* idem *SG670* | [243] idem odio] ideo in die *VD38* | [244] multoties *V630; P9629; Bcan4* **170** [245] perturbare *korr. aus* pesturbare *S105* | [246] *am Rande* conantur laborant *VD38* **171** [247] Propter *N442* | [248] vita et] vitaeque *VD38; P102; BII13* **172** [249] suspectio *SG670; S105* | [250] *am Rande* subtiliter *VD38* | [251] enucleatim] enicleatim in *P9629* **173** [252] est *fehlt VD38; P102; BII13* | [253] est et postea] est deinde *kor. aus* est *V630* | [254] et *fehlt E97* | [255] postera *P9629* **174** [256] obiciuntur *VD38; P102; BII13* | [257] *am Rande* subtiliter *VD38* **175** [258] nihil ante] ante nihil *S105* **176** [259] *am Rande* accusatorum *VD38* | [260] suspitio *korr. aus* suspectio *V630;* suspitio *E97* | [261] odi *VD38*

162–163 laici…accusare] sec. vit. Silvestr. c. 6. in libr. pontif. Cf. Clem. 31, Euseb. 3. **165** a…ipsis] Cf. Clem. 31. **171–177** Propterea… inquiratur] Ben. I. 393. II. 381. III. 84. 97.et c.12. Angilr. (c. 17. Conc. Afric. D., c. 21. Conc. Chalc. D., c. 8. conc. Carth. D.) Cf. Steph. 13, Fel. II. pp. 12. xiv.

---

163 debeant] debent CT_1

conversationis[262] non fuerint[263] aut laici vel manifesti inimici aut odiosi[264] reperti[265] fuerint[266], nequaquam[267] in episcoporum recipiantur[268] accusationem[269]. Haec vobis, a quibus nimis infeste[270] persequimur scienda mandamus, ut ab his vos caveatis et cessetis persequi[271] eos, qui deo ministrant, quorum orationibus[272] et terrena bella sedantur[273] [274] et deus peccatoribus conciliatur[275]. Et si amplius nos[276] eligitis persequi quam deum placare[277], et nos magis eligimus vestram sustinere[278] persecutionem quam[279] regulam confundi[280] ecclesiasticam <VD38, f. 135va> hortante nos ipsa[281] veritatis[282] voce[283] atque testante[284] ita: Nolite timere eos, qui occidunt[285] corpus, animam autem non possunt occidere. Et iterum: Si quis vult post me <E97, f. 76vb> venire, abneget semetipsum et tollat <BII13, f. 119ra> crucem[286] suam et sequatur me[287]. Qui enim voluerit animam <SG670, p. 285a> suam[288] salvam facere[289], perdet[290] eam. Qui autem perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. Quid[291] enim prodest homini[292], <Bcan4, f. 105v> si mundum universum lucretur, <I83, f. 142ra> animae

---

178 [262] conversationes *VD38* | [263] fuerint aut laici vel manifesti inimici aut odiosi reperti fuerint] fuerint aut laici vel manifesti inimici aut odio respersi fuerint *korr. aus* fuerint *V630* **179** [264] odiosi reperti] odiosi respersi *V630* | [265] respersi *V630* | [266] fuerint *korr. aus* furint *BII13* | [267] nequam *VD38* **180** [268] recipiantur *korr. aus* recipiantur in *V630* | [269] accusatione *V630; P9629* **181** [270] *am Rande* Crudeliter *VD38* **183** [271] persequi *korr. aus* perqui *VD38* **184** [272] orationibus *korr. aus* oratio *P9629* | [273] *am Rande* placentur *VD38* | [274] sedamur *O93; P9629;* sedamus *I83; SG670; S105* **185** [275] *am Rande* consociatur coniungitur placatus *VD38* [276] vos *Bcan4* **186** [277] placare *korr. aus* placere *V630;* placere *VD38* **187** [278] sustinere *korr. aus* sustinete *V630* | [279] quem *V630* **188** [280] *am Rande* Corrumpi *VD38* **189** [281] ipsa *korr. aus* ipse *Bcan4* | [282] veritatis *korr. aus* veritas *S105* | [283] vocet *VD38;* voceat *Bcan4* | [284] *am Rande* Confirmante *VD38* **190** [285] occidunt corpus] corpus occidunt *I83* **193** [286] cruce *O93* **194** [287] me Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam *korr. aus* me *E97* **195** [288] suam salvam facere, perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam *korr. aus* suam *V630* | [289] facere perdet eam Qui autem perdiderit animam suam *korr. aus* facere *BII13* [290] perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam *fehlt VD38; P102* **197** [291] Quid enim *korr. aus* Quid *P102* | [292] hominis *VD38*

181–184 Haec…sedantur] Cass. VII. 9. Cf. Fel. II. pp. 15. **190–191** Nolite…occidere] Matth. X. 28. **191–203** Si…eius] Matth. XVI. 24—27.

vero suae detrimentum patietur[293]? Aut quam dabit homo commutationem[294] pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria[295] patris[296] sui cum <V630, f. 67vb> angelis suis et tunc reddet unicuique secundum opus[297] eius. Ista[298] vobis[299] valde timenda et[300] cavenda sunt, a quibus ecclesia dei eiusque ministri vexantur et persequuntur, quibus[301] dominus per prophetam minando[302] loquitur dicens: Homo[303] in honore non commorabitur[304], assimilatus[305] iumentis exaequatus[306] est. Haec est via[307] eorum, insipientia[308] eorum[309], <O93, f. 30va> et[310] post eos iuxta os eorum current, quasi oves in inferno positi[311] sunt, mors[312] pascet[313] eos, et subicient[314] eos recti[315] in matutino, et figura[316] eorum conteretur[317] in inferno post[318] habitaculum suum, verumtamen deus redimet[319] animam meam de manu inferi, cum assumpserit <SG670, p. 285b> me. Noli[320] timere[321], cum ditatus[322] fuerit vir, cum multiplicata[323] fuerit gloria domus eius. Neque[324] enim moriens tollet omnia nec descendet[325] post eum gloria eius, quia[326] animae suae in vita sua

---

199 [293] patiatur *korr. aus* patietur *P9629;* patiatur *N442; I83; VD38; SG670; Bcan4; E97; P102; BII13; S105* **200** [294] commutatione *S105* **201** [295] gloriam *V630; P9629; N442* | [296] patri *VD38* **203** [297] opera *Bcan4* | [298] Ista *korr. aus* Ita *V630* | [299] vobis valde *korr. aus* vobis *P102* **204** [300] et cavenda *fehlt BII13* **205** [301] quibus dominus per prophetam] Quibusdam per prophetam deus *korr. aus* Quibusdam per prophetam *SG670;* Quibusdam per prophetam *S105* **206** [302] *am Rande* Terrendo *VD38* | [303] Homo] homo cum *P9629* **207** [304] commemorabitur *VD38; E97; P102;* commemorabitur *korr. aus* commorabitur *BII13* | [305] Adsimilatur *P9629;* assimulatus *SG670; S105* **208** [306] exsequatus *P9629* | [307] in *P102* | [308] insipientia *korr. aus* insapientia *SG670; E97;* insapientia *S105* **209** [309] eorum, et post eos iuxta os eorum *korr. aus* eorum *V630* | [310] et *fehlt O93* **210** [311] positi *korr. aus* posi *P9629* **211** [312] mors *korr. aus* mor *BII13* | [313] depascet *VD38; E97; P102; BII13* | [314] subiciens *VD38; BII13* | [315] recti in] rectum *BII13* **212** [316] figurae *P102* | [317] conterentur *P9629; I83; VD38; Bcan4; P102; BII13* **213** [318] post *korr. aus* positi *BII13* | [319] *am Rande* liberabit *VD38* **215** [320] Nolite *V630* | [321] timere *korr. aus* timemere *I83* | [322] *am Rande* Dives factus *VD38* **216** [323] multiplicata *korr.* multiplicitate *V63* **217** [324] Neque enim moriens tollet omnia nec descendet post eum gloria eius *fehlt E97* | [325] descendet *korr. aus* descendit *I83;* discendet *VD38* **218** [326] Quia *korr. aus* Qui *N442;* Qui *Bcan4*

206–224 Homo… est] Ps. XLVIII. 13—21. vers. Hier.

benedicet. Laudabunt[327] te, cum bene fuerit[328] tibi[329]. Intrabit usque ad generationem[330] patrum suorum, usque in finem non videbit[331] lumen, <N442, f. 65vb> homo, cum[332] <I83, f. 142rb> in honore[333] <BII13, f. 119rb> non commorabitur[334], assimilatus[335] iumentis[336] exaequatus[337] [338] est[339].

Et alibi: Quid gloriaris in malicia? Potens[340] misericordia[341] dei[342]. <S105, f. 104v> Tota die insidias cogitavit lingua tua, quasi novacula acuta faciens dolum. Dilexisti[343] maliciam[344] [345] magis quam bonum[346], mendacium[347] magis quam loqui iustitiam[348]. Dilexisti omnia verba ad devorandum[349] lingua[350] dolosa. Sed deus[351] destruet[352] te in sempiternum, terrebit[353] et evellet[354] te de[355] tabernaculo et eradicabit[356] [357] te de terra viventium. Et videbunt iusti et timebunt et super eum ridebunt[358]: Ecce vir, qui non posuit deum fortitudinem suam, sed speravit <VD38, f. 135vb> in <SG670, p. 286a> multitudine[359] divitiae[360] suae, confortatus est in insidiis suis. Ego autem sicut oliva virens[361], in domo dei speravi in

---

219 [327] Laudabit *N442; I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* | [328] fueris *korr. aus* fuerit *SG670* | [329] ei *SG670; S105* **220** [330] generationes *VD38; Bcan4; P102; BII13* **221** [331] videbunt *O93; P9629; Bcan4* **222** [332] cum *fehlt N442* | [333] honore] honore esset *E97* **223** [334] commorabitur *korr. aus* commutabitur *SG670;* commemorabitur *VD38; E97; P102; BII13;* commotabitur *S105* [335] adsimilatus *korr. aus* adsimulatus *P9629;* adsimulatus *S105* [336] iumentis] sui mentis *I83* **224** [337] *am Rande* Comparabitur *VD38* | [338] exsequatus *O93; P9629; N442* | [339] est et *korr. aus* est *P9629* **225** [340] Potens] Potens in in *korr. aus* Potens in *SG670;* potens in *S105* **226** [341] misericordiam *VD38* | [342] dei *fehlt SG670* **228** [343] Dilexisti malitiam *korr. aus* Dilexisti *BII13* | [344] malitia *P9629; Bcan4* | [345] malitiam magis *korr. aus* malitiam *VD38* **229** [346] dolum *VD38* | [347] iniquitatem *SG670; S105* | [348] iusticia *P9629* **230** [349] devorandum lingua dolosa] devorandam linguam dolosam *V630* | [350] lingua dolosa] linguam dolosam *V630; E97* **231** [351] deus destruet] destruet deus *SG670* | [352] destruet *korr. aus* destrue *BII13* **232** [353] terrebit *fehlt I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* | [354] *am Rande* Abtraet auferet *VD38* | [355] de tabernaculo et eradicabit te *fehlt V630* **233** [356] eradicabit *korr. aus* radicabit *P102* | [357] eradicabit te] eradicabite *P9629* **234** [358] ridebunt] ridebunt et dicent *korr. aus* ridebunt *SG670; Bcan4; P102;* ridebunt et dicent *E97* **236** [359] multitudinem *V630* **237** [360] divitiae suae] divitiarum suarum *VD38; E97; P102; BII13;* divitiarum suarum *korr. aus* divitiae suae *Bcan4* **238** [361] virens *korr. aus* vires *Bcan4*

225–242 Quid…tuorum] Ps. LI. 3—11. vers. Hier.

misericordia dei in saeculum et in aeternum. Confitebor tibi[362] in saeculum, quoniam fecisti, et exspectabo nomen <E97, f. 77ra> tuum, quoniam bonum in conspectu misericordium[363] tuorum. Ista omnia vobis ad interitum, nobis enim[364] ad[365] confortationem[366], ne[367] pereamus, dicta sunt. Vobis ergo ideo haec scribimus, quia debitores[368] vobis sumus dicente domino: Diligite inimicos <I83, f. 142va> vestros, benefacite his, qui vos[369] oderunt. Et alibi scriptura loquitur dicens: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens carbones ignis congregas[370] super caput eius. <BII13, f. 119va> His fulti auctoritatibus bellum, quod[371] <V630, f. 68ra> adversum nos excitatis[372], adeo feliciter dextera domini nos protegente[373] atque pro nobis pugnante pacifice portare cupimus, ut triumphante Christo omnium verorum[374] fiat una <SG670, p. 286b> victoria sacerdotum et[375] choruscante[376] lumine veritatis[377] solae[378] erroris[379] tenebrae[380] cum suis auctoribus pellantur, quia non est in hominis potestate consilium dei. Iustus enim est dominus[381] et omnia iudicia eius iusta[382] sunt atque[383] omnes viae eius misericordia et veritas[384] et iudicium.

---

240 [362] tibi *fehlt BII13* **242** [363] sanctorum *V630; E97; BII13* **243** [364] autem *SG670; S105;* vero *E97* | [365] in *VD38; P102; BII13* **244** [366] confortatione *VD38;* confirmationem *SG670; S105* | [367] ne pereamus *fehlt S105* **245** [368] debitores vobis] devitore sumus *korr. aus* debitore *VD38* **247** [369] vos oderunt] oderunt vos *S105* **250** [370] congregas *korr. aus* congrega *V630;* congrega *VD38;* congregat *P102* **252** [371] quod *fehlt SG670; S105* | [372] excitati *VD38;* excitatum *SG670; S105* **253** [373] protegente *korr. aus* protegat *V630* **255** [374] verorum *korr. aus* vero *V630;* virorum *I83; Bcan4;* vestrorum *VD38; P102; BII13* **256** [375] ad *VD38* **257** [376] choruscantem *P9629* | [377] veritatis *korr. aus* veritates *P9629* | [378] simul *VD38; P102; BII13;* simul *korr. aus* simu *Bcan4* | [379] erroris *fehlt V630; E97* **258** [380] tenebra *korr. aus* tebra *VD38* **260** [381] dominus *fehlt VD38* | [382] iusta sunt atque *fehlt SG670; S105* | [383] atque omnes viae eius *fehlt VD38; P102; BII13* **261** [384] veritas *korr. aus* veritas eis *BII13*

246–247 Diligite…oderunt] Matth. V.44. **248–250** Si…eius] Rom. XII. 20. **251–258** bellum…pellantur] Leon. M. ep. 104. c. 1. (1, 1145.) **258–259** quia…dei] Tob. III. 20. **259–261** Iustus…iudicium] Tob. III. 2.

In manu dei potestas[385] terrae, cui exsecrabilis est omnis iniquitas, in manu dei potestas hominis[386] et[387] super faciem scribae[388] imponet honorem suum. Perdit[389] deus memoriam[390] superborum et inique[391] agentium et relinquit[392] memoriam[393] humilium et bonorum hominum.

Hoc autem pro certo habet omnis, qui recte <N442, f. 66ra> colit deum, <I83, f. 142vb> quia vita[394] eius, si in[395] [396] probatione fuerit, coronabitur, et si in tribulatione, liberabitur. Si vero[397] in correptione[398] <P9629, f. 42r> fuerit[399], ad misericordiam perveniet. Tu ergo ne[400] delecteris[401] in perditionibus[402] nostris, quia post tempestatem facit dominus[403] tranquillitatem et <Bcan4, f. 106r> post lacrimationem et fletum exultationem infundit[404].

Benedictus dominus deus patrum nostrorum, <SG670, p. 287a> qui, cum iratus fuerit, misericordiam faciet[405] et in tempore tribulationis peccata dimittit[406]. Magnus est dominus in aeternum et ipse reget nos in saecula, <BII13, f. 119vb> quoniam[407] regnum eius permanet[408] in saecula saeculorum. Amen[409].

Data XVI Kal. Februarii Maxentio[410] et Maximo[411] vv.[412] cc. conss.

O93, f. 30va; V630, f. 68ra; N442, f. 66ra; I83, f.

---

262 [385] potestas terrae, cui exsecrabilis est omnis iniquitas, in manu dei *fehlt O93* **263** [386] homiminis *P102* | [387] et *korr. aus* ut *BII13* **264** [388] *interlinear* Doctori *VD38* **265** [389] Perdidit *V630; E97;* Perdet *VD38; P102; BII13* | [390] memoria *P9629* | [391] inique *korr. aus* iniqui *BII13* **266** [392] relinquet *VD38; Bcan4; P102; BII13* | [393] memoria *P9629* **269** [394] vita eius si] si vita eius *korr. aus* vita eius *V630* **270** [395] in *korr. aus* n *BII13* | [396] in probatione] improbatione *V630; P102* **271** [397] vero] vero non *S105* | [398] correptione *korr. aus* corruptione *SG670;* corruptione *P102; BII13* **272** [399] fuerint *Bcan4* **273** [400] nec *VD38; P102; BII13* | [401] delecteris *korr. aus* deleteris *P102* | [402] perdictionibus *VD38* **274** [403] deus *V630* **276** [404] infundit *korr. aus* infundat *Bcan4* **278** [405] facient *VD38;* facit *BII13* **279** [406] dimittet *korr. aus* dimittit *SG670;* dimittit *korr. aus* dimittis *BII13* **281** [407] quoniam regnum eius permanet in saecula *fehlt V630* | [408] permanet in *korr. aus* permanet *Bcan4* **282** [409] Amen *fehlt BII13* **283** [410] *interlinear* scilicet ipso *SG670* | [411] maximiano *VD38; P102; BII13* **284** [412] vv. cc.] v. c. *SG670*

262–267 In…hominum] EcclesiasticX. 4. 7. 5. 21. **268–279** Hoc…dimittit] Tob. III. 21. 22.13. **279–282** Magnus…saeculorum] Ps. XLVII. 2. 15. **283–284** Data…conss] sec. Marcelli vit. c. 1. in libr. pontif.

142vb; VD38, f. 135vb; SG670, p. 287a; P9629, f. 42r; Bcan4, f. 106r; E97, f. 77ra; P102; BII13, f. 119vb; S105, f. 104v